

**Archeologisch
proefsleuvenonderzoek aan
Heeghstraat 35 te Didam,
gemeente Montferland (GE)**

opdrachtgever	Hamaland Advies vof
datum	1 november 2011
projectleider	de heer G.J. de Roller
projectnummer	94047411
status	definitief
ISSN-nummer	1875-5313
MUG-publicatie	2011-93

MUG-projectnummer	94047411
Opdrachtgever	Hamaland Advies vof
MUG-publicatie	2011-93
Bevoegd gezag	gemeente Montferland
Beheer en plaats documentatie	MUG Ingenieursbureau b.v.
Onderzoek meldingsnummer	48134
Tekst	de heer drs. ing. G.J. de Roller
Afbeeldingen	de heer A. Huygen
Redactie	mevrouw J. Bolink-Nanninga
Status	definitief
Autorisatie	de heer drs. B. Bijl
Uitgegeven door	MUG Ingenieursbureau b.v. Postbus 136 9350 AC Leek
Datum	1 november 2011
ISSN	1875-5313

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	1
1 Inleiding	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	2
1.3 Reden en doel van het onderzoek	3
1.3.1 Reden van het onderzoek	3
1.3.2 Doel van het onderzoek	3
1.4 Onderzoeksvragen	3
1.5 Werkwijze	4
2 Resultaten	5
2.1 Proefsleuf 1	5
2.1.1 Sporen en structuren	5
2.1.2 Profiel	8
2.1.3 Vondsten	9
2.2 Proefsleuf 2	12
2.2.1 Vondsten	13
2.3 Proefsleuf 3	14
2.4 Proefsleuf 4	14
2.4.1 Sporen en structuren	14
2.4.2 Profiel	19
2.4.3 Vondsten	19
2.5 Proefsleuf 5	20
2.5.1 Sporen en structuren	20
2.5.2 Profiel	21
2.5.3 Vondsten	21
3 Synthese	22
4 Waardestelling	23
5 Conclusie	25
6 Aanbeveling	27
Literatuur	28

BIJLAGEN

Bijlage 1	Overzicht van de spoornummers
Bijlage 2	Overzicht van de aangetroffen vondsten
Bijlage 3	Overzicht van de richtlijnen voor de waardestelling
Bijlage 4	Overzicht van het onderzoeksgebied, ligging van de proefsleuven
Bijlage 5	Allesporenkaart

Samenvatting

De aanleiding tot het hier beschreven archeologisch proefsleuvenonderzoek (IVO-P) wordt gevormd door de bouwplannen voor het onderzochte perceel aan Heeghstraat 35 te Didam. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg.

Hamaland Advies vof heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het IVO-P uit te voeren. Voorafgaand aan het hier beschreven veldwerk is een archeologisch bureau- en booronderzoek op de locatie uitgevoerd.

Het bureau- en booronderzoek geeft aan dat de onderzoekslocatie op lageregelegen dekzandruggen met vlakvaaggronden ligt. Op circa 125 m van de onderzoekslocatie ligt een voormalige havezate. De trefkans op archeologische resten uit de periode late middeleeuwen-nieuwe tijd is daardoor groot. Op basis van de gemeentelijke verwachtingskaart is het bodemarchief mogelijk vergraven. Tijdens het karterend booronderzoek zijn in het zuidelijke deel van het onderzoeksterrein de vlakvaaggronden aangetroffen. In het noordelijke deel van de onderzoekslocatie zijn de gronden vergraven. Tijdens het booronderzoek zijn in twee boringen twee niet nader te determineren fragmenten prehistorisch aardewerk gevonden. De vondsten geven een indicatie van een mogelijke vindplaats. Er wordt aanbevolen vervolgonderzoek uit te voeren om de aard en omvang van de vindplaats te bepalen, alsmede de mate van verstoring.

Het archeologisch proefsleuvenonderzoek heeft plaatsgevonden op 30 en 31 augustus 2011 en stond onder leiding van de heer G.J. de Roller (projectleider), met ondersteuning van de heren drs. E.E.A. van der Kuijl (senior archeoloog) en P. Visser (senior veldtechnicus).

Uit het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek blijkt dat de bodemopbouw sterk wisselt. In het noorden ligt de bouwvoor direct op de natuurlijke zandondergrond (proefsleuven 3 en 5). Deze ondergrond is in het oosten iets siltiger en heeft hier onder invloed gestaan van hoge grondwaterstanden en mogelijk overstromingen. De bodemopbouw bestaat hier uit een laag opgebrachte grond waaronder de bouwvoor ligt die overgaat in de C-horizont. Ter hoogte van proefsleuf 2 is de bodemopbouw tot in de C-horizont verstoort als gevolg van diepwoelen. In de proefsleuven 1 en 4 is de bodemopbouw deels intact. Onder een laag opgebrachte grond is de plaatselijk vergraven bouwvoor aanwezig. Soms is nog maar een klein deel van de bouwvoor intact. Onder de bouwvoor is een oudere bouwvoor aanwezig. Deze vertoont aan de basis spitsporen. Deze oudere bouwvoor geeft de ontginningsfase van het terrein weer. In de loop van de tijd is de bouwvoor als gevolg van bemesting dikker geworden, het bovenste deel is als gevolg van recente landbouwkundige activiteiten nu als bouwvoor, ploegzone, te herkennen.

In de proefsleuven 1 en 4 zijn greppels aanwezig. De greppels worden door de oudere bouwvoor afgedekt. Ook is de vulling van de greppels veelal iets donkerder dan die van de oudere bouwvoor. Op grond hiervan zouden de greppels tijdens de ontginning of vlak daarna gedempt zijn. De sloot daarentegen heeft eenzelfde vulling als de oudere bouwvoor. Dit houdt in dat de sloot in de beginfase van de ontwikkeling van het terrein in gebruik was en na verloop van tijd is gedempt. De sloot is dan iets jonger dan de greppels. In de top van de slootvulling is materiaal aangetroffen dat zowel beton omvat als kogelpotaardewerk. Aangenomen dat het stukje beton uit de vergraven toplaag komt en het kogelpotmateriaal de demping van de sloot weergeeft, dateert de sloot uit de middeleeuwen. De greppels bevatten geen vondstmateriaal dat een duidelijke datering mogelijk maakt. In proefsleuf 1 is in één paalgat een scherf kogelpotaardewerk aangetroffen. Dat geeft aan dat dit paalgat uit de middeleeuwen stamt. Het betreft een los paalgat dat geen deel uitmaakt van een structuur.

Uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er geen archeologische structuren aanwezig zijn. Er zijn enkele slecht geconserveerde aardewerkvondsten uit de basis van de bouwvoor afkomstig. Aanbevolen wordt het onderzoeksgebied vrij te geven.

Mocht men tijdens de uitvoering van het grondwerk onverhoopt alsnog op archeologische resten stuiten, dan dient de bevoegde overheid, gemeente Montferland, en haar archeologisch adviseur hiervan meteen op de hoogte gebracht te worden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De aanleiding tot het hier beschreven archeologisch proefsleuvenonderzoek (IVO-P) wordt gevormd door de bouwplannen voor het onderzochte perceel aan Heeghstraat 35 te Didam. Omdat deze plannen met bodemverstorende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Hamaland Advies vof heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het IVO-P uit te voeren. Voorafgaand aan het veldwerk heeft ARC bv een archeologisch bureau- en booronderzoek op de locatie uitgevoerd (Thijs, 2010).

Het bureau- en booronderzoek geeft aan dat de onderzoekslocatie op lageregelegen dekzandruggen met vlakvaaggronden ligt. Op circa 125 m van de onderzoekslocatie ligt een voormalige havezate. De trefkans op archeologische resten uit de periode late middeleeuwen-nieuwe tijd is daardoor groot. Op basis van de gemeentelijke verwachtingskaart is het bodemarchief mogelijk vergraven. Tijdens het karterend booronderzoek zijn in het zuidelijke deel van het onderzoeksterrein de vlakvaaggronden aangetroffen. In het noordelijke deel van de onderzoekslocatie zijn de gronden vergraven. Tijdens het booronderzoek zijn in twee boringen twee niet nader te determineren fragmenten prehistorisch aardewerk gevonden. De vondsten geven een indicatie van een mogelijke vindplaats. Er wordt aanbevolen vervolgonderzoek uit te voeren om de aard en omvang van de vindplaats te bepalen alsmede de mate van verstoring. Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek is door Hamaland Advies vof (Van der Kuijl, 2011) een Programma van Eisen opgesteld.

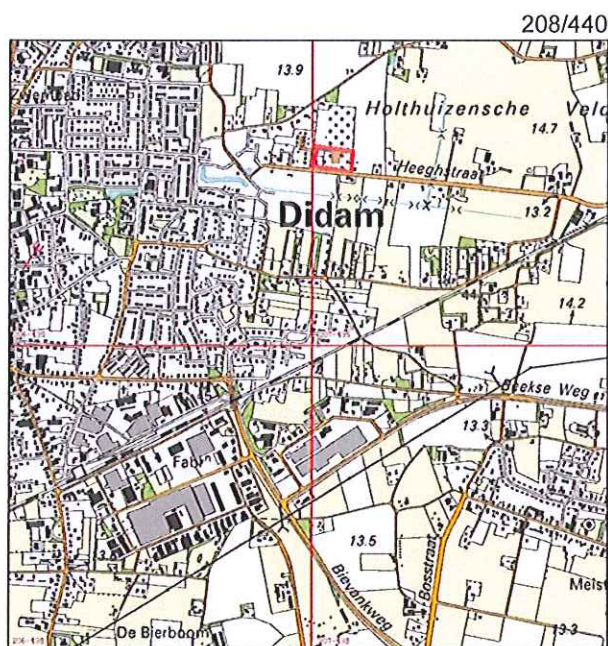
Het archeologisch proefsleuvenonderzoek heeft plaatsgevonden op 30 en 31 augustus 2011 en stond onder leiding van de heer G.J. de Roller (projectleider), met ondersteuning van de heren drs. E.E.A. van der Kuijl (senior archeoloog) en P. Visser (senior veldtechnicus). Het onderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2. en de richtlijnen uit het PvE.

Tabel 1.1 Overzicht van de objectgegevens

Objectgegevens	
Provincie	Gelderland
Gemeente	Montferland
Plaats	Didam
Toponiem	Heeghstraat 35
Kaartblad	40E
Coördinaten	208283/437458 NW 208266/437367 NO 208369/437331 ZO 208381/437429 ZW
Periode	paleolithicum-nieuwe tijd
Grondsoort	zand
Geomorfologie	dekzandruggen +/- oud bouwland
Grondwatertrap	III-VII

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt aan de noordzijde van de Heeghstraat te Didam (zie afbeelding 1). Het terrein is in gebruik geweest als tuincentrum en grotendeels voorzien van bestrating. Centraal op het terrein staat een kas. De totale oppervlakte is circa 0,4 ha.

206/438

Afbeelding 1. Topografische kaart met in het rood de ligging van het onderzoeksgebied
(Bron: Topografische Dienst Nederland)

1.3 Reden en doel van het onderzoek

1.3.1 Reden van het onderzoek

De reden van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek is het voornemen om langs de Heeghstraat vijf woningen te bouwen. Uit het eerder uitgevoerde bureau- en booronderzoek en het aanvullende karterende booronderzoek blijkt dat het noordelijke deel van het onderzoeksgebied een hoge trefkans heeft op het voorkomen van archeologisch resten uit prehistorie, aangezien hier niet nader te determineren aardewerk is aangetroffen.

1.3.2 Doel van het onderzoek

Het onderzoek heeft als doel de gaafheid van het bodemprofiel vast te stellen en de aan- of afwezigheid van archeologische waarden alsmede de aard, ouderdom, omvang, gaafheid en conserveringstoestand van de eventueel aanwezige archeologische waarden. Daarnaast dient een waardering van de archeologische resten plaats te vinden. Tevens dient de informatie van het onderzoek als uitgangspunt voor de strategie van eventueel vervolgonderzoek.

1.4 Onderzoeksvragen

In het PvE zijn de volgende onderzoeksvragen verwoord:

1. Zijn er ter plaatse van het te ontwikkelen plangebied archeologische resten aanwezig in de vorm van grondsporen, vondsten en/of vondstconcentraties?
2. Wat is de precieze aard, omvang, datering en conserveringstoestand van de archeologische resten? Wat kan er in dit verband gezegd worden over de archeologische verwachting in de rest van het plangebied en de directe omgeving (in een straal van 50 m) van het plangebied?
3. Wat is de ruimtelijke verspreiding van de archeologische resten, zowel in horizontale als verticale (stratigrafische) zin? Wat is de reden dat we een dergelijke verspreiding aantreffen, en is daar een verklaring voor te geven?

4. Komt de geologische/bodemkundige opbouw van het onderzoeksgebied overeen met het booronderzoek? Zo nee, dan dient een aanvullende profielbeschrijving te worden opgenomen in het rapport.
5. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en de conserveringstoestand van de diverse vondstcategorieën? Wat is de reden dat we een dergelijke verspreiding aantreffen, en is daar een verklaring voor te geven?
6. Wat is de fysieke kwaliteit van sporen en vondsten?
7. Wat kan op basis van de bodemprofielen en vondsten gezegd worden over de genese van het dekzandgebied en de daarmee gepaard gaande veranderingen in het landschap (landschapsgenese)?
8. Waar en in welke mate is de oorspronkelijke bodemopbouw verstoord en tot welke diepte?
9. Bevestigt het proefsleuvenonderzoek de resultaten van het booronderzoek? Zo nee, wat is de reden dat er een verschil ten opzichte van de resultaten van het booronderzoek is waargenomen?
10. Kunnen de aangetroffen archeologische resten in het onderzochte plangebied op basis van de KNA-waarderingstabel geclassificeerd worden als behoudenswaardig, en zo ja, welke mogelijkheden zijn er om de vindplaats in te passen dan wel zichtbaar te maken voor publiek?
11. Indien de archeologische waarden niet ingepast kunnen worden, welke vorm van vervolgonderzoek is dan noodzakelijk en welke methoden zouden hierbij ingezet kunnen worden?
12. Is er sprake van off-site activiteiten of maakt de vindplaats deel uit van een nederzetting?
13. Zijn er gebouwsporen, erfscheidingsgreppels, sloten of afvalkuilen aanwezig die geassocieerd kunnen worden met de voormalige havezate 'De Heegh', en zo ja, wat is de datering van de resten?

1.5 Werkwijze

Er zijn vijf proefsleuven aangelegd (zie bijlage 4). Twee liggen op plaatsen waar clustering van vondstmateriaal in de boringen aanwezig is. Drie proefsleuven zijn elk 25 m lang en 4 m breed. Twee proefsleuven zijn 12,5 m lang en 4 m breed. Deze twee sleuven liggen net buiten de begrenzing van het huidige tuincentrum. De totale omvang van het door middel van proefsleuven te onderzoeken deel van het plangebied is 400 m². Dit is 10% van de totale ontwikkeling. Na verwijdering van de topgrond wordt het vlak laagsgewijs verdiept tot een goed leesbaar vlak is verkregen. In alle gevallen is dit de top van de C-horizont. Tijdens het aanleggen van de sleuven is met een metaaldetector gezocht naar metaalvondsten. Een selectie van de sporen is gecoupeerd. Van elke proefsleuf is één profiel gedocumenteerd door middel van foto's. In overleg met het bevoegd gezag is besloten om van de profielen representatieve profielkolommen te tekenen.

Vondsten zijn per vak van 4 bij 5 m verzameld of per spoor. Bijlage 1 geeft een overzicht van de aangetroffen sporen, bijlage 2 van de vondsten en bijlage 3 van de richtlijnen voor de waardstelling. Bijlage 4 geeft de ligging van de proefsleuven weer en bijlage 5 de allesporenkaart.

2 Resultaten

2.1 Proefsleuf 1

Deze proefsleuf is ruim 22 m lang geworden. Vanwege de aanwezigheid van een gasleiding is de proefsleuf iets kleiner geworden dan dat de planning was. Rond de 17 m lopen ook elektraleidingen door de werkput (zie afbeelding 2).

2.1.1 Sporen en structuren

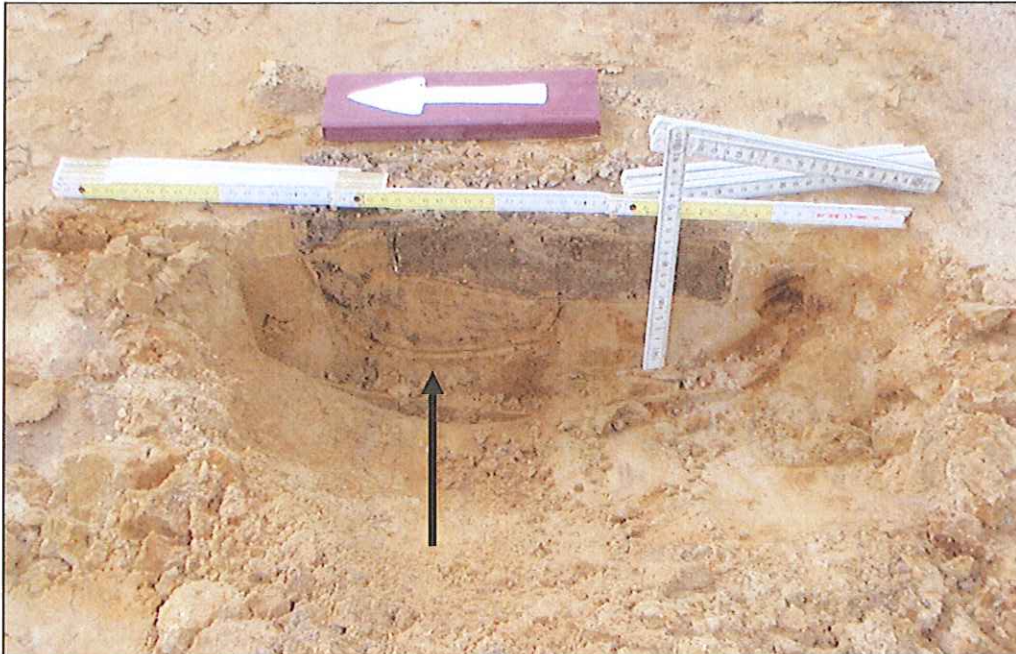

Afbeelding 2. Proefsleuf 1 in oostelijke richting gezien

De eerste 12 m van de proefsleuf wordt gekenmerkt door twee rijen recente sporen die op een onderlinge afstand van twee meter liggen. Midden door deze twee rijen loopt een rij met recente sporen die een onderlinge afstand hebben van circa 1,5 m. Deze sporen zijn vierkant en hebben een donkere humeuze vulling of een kern van ophoogzand. Ze behoren tot een constructie die verband houdt met het gebruik van het terrein als tuincentrum. Tussen deze sporen liggen twee sporen met een lichtgrijze vulling die niet in het patroon passen.

Spoor 7

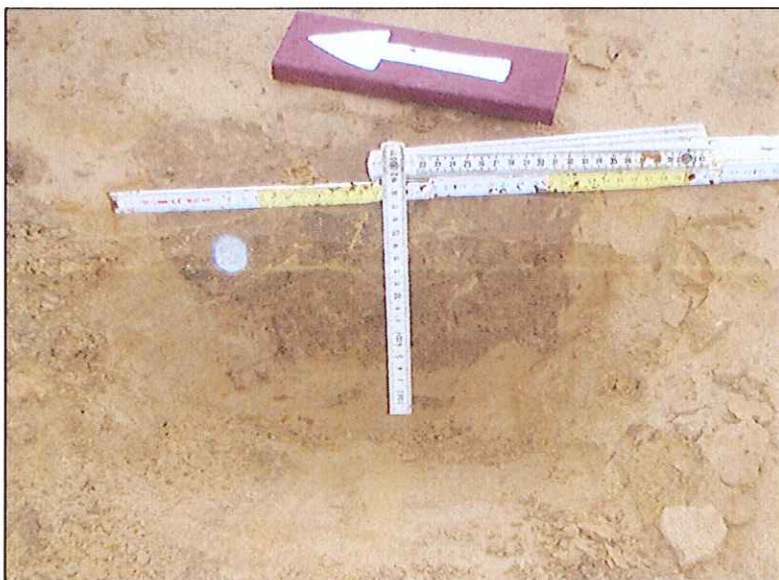
Dit spoor heeft een rechthoekige vorm, waarvan een punt door een ovaal zwak grijs gekleurde mollengang wordt doorsneden. Na couperen blijkt onder de molsgang een vage ingraving van een paalgat aanwezig te zijn (zie afbeelding 3). Dit paalgat heeft spoornummer 24 gekregen. Het lichtgrijze spoor (7) is geelgevekt en van recente ouderdom.

Afbeelding 3. Beeld van spoor 7 met het paalgat, spoor 24, bij de pijl

Spoor 5

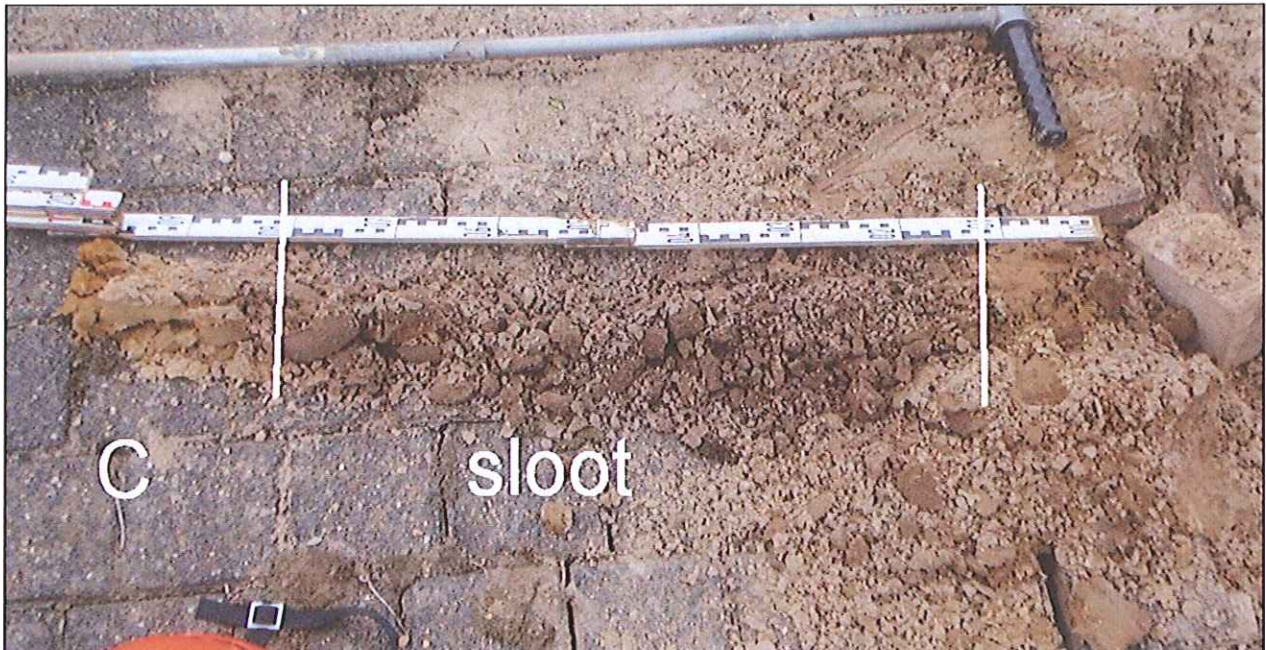
Ook dit spoor heeft een lichtgrijze vulling en een afwijkende vorm en locatie. Op de coupe heeft het een halfronde doorsnede (zie afbeelding 4). Het betreft een mogelijk oud paalgat. Bij het afwerken is hier aardewerk gevonden.

Afbeelding 4. Beeld van spoor 5

Spoor 2

Dit spoor is een noord-zuid lopende sloot met een bruingrijze vulling die naar onder toe iets donkerder van kleur wordt. De diepte van de sloot is met behulp van een boor vastgesteld op 75 cm onder het opgravingsvlak (zie afbeelding 5). Profieltekening 1.4 geeft de insteek van de sloot in de zuidelijke profielwand weer (zie afbeelding 6). Onder een laag ophoogzand is hier een zwartgrijze bodemlaag met zwarte vlekken aanwezig. Het is een vergraven laag. Onder deze vergraven laag bevindt zich de slootvulling van bruingrijs zand. Uit de sloot komt vondstnummer 4, een stukje aardewerk dat bij de aanleg van het vlak is gevonden.

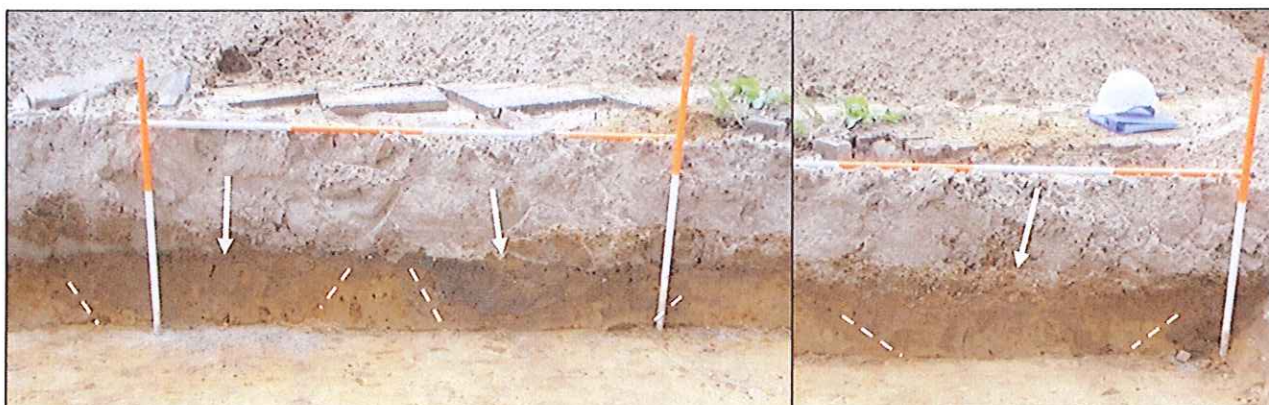
Afbeelding 5. Beeld van de boring in spoor 2

Afbeelding 6. Insteek van de sloot, spoor 2, met witte stippellijnen aangegeven, in het profiel

Sporen 3, 4 en 23

De spoornummers 3, 4 en 23 liggen in het oostelijke deel van de proefsleuf. Ze bestaan uit noord-zuid lopende greppels. Ze hebben een bruingrijze tot bruingrijsgele vulling (zie afbeelding 7). De greppels komen van onder de laag opgebrachte grond en zijn circa 20 cm diep.

Afbeelding 7. Beeld van het zuidprofiel met de greppels, van rechts naar links spoornummers 23, 3 en 4, bij de pijlen

Geen van de aanwezige sporen maakt deel uit van een archeologische structuur.

2.1.2 Profiel

Het zuidprofiel van proefsleuf 1 is gedocumenteerd door middel van foto's. Van een aantal locaties is een profielkolom opgenomen. De profielkolommen liggen ter hoogte van de greppels en sloot (profielen 1-4 tot en met 1-7). Daarnaast is op drie plaatsen een extra profielkolom beschreven (1-1 tot en met 1-3). De profielkolommen staan op bijlage 5, de alle sporenkaart, aangegeven.

De bodemopbouw bestaat globaal van boven naar onder uit een dikke laag opgebrachte grond. Hieronder ligt een humeuze bouwvoor waarin een tweedeling te zien is. De bovenste helft is iets humeuzer dan de onderste helft. De bovenste helft is de oorspronkelijke bouwvoor die met grijs zand is opgehoogd. De dikte van de gehele bouwvoor is circa 30 cm (zie afbeelding 8). Ter hoogte van de tweede profielopname zijn aan de basis van de oude bouwvoor spit-/ploegsporen zichtbaar die als scheve banen zwarte grond in de ondergrond van het gele dekzand doorlopen (zie afbeelding 9).

Afbeelding 8. Beeld van de bodemopbouw van werkput 1. De grens tussen de verschillende bodemlagen is met lijnen aangegeven.

Afbeelding 9. Beeld van de spit-/ploegsporen aan de basis van de oude bouwvoor

2.1.3 Vondsten

Uit proefsleuf 1 komen zes vondstnummers. Deze hebben vooral betrekking op de vondsten die zijn gedaan bij de aanleg van het vlak (zie bijlage 1 voor een overzicht van de vondsten). Tabel 2.1 geeft een overzicht van de verschillende archeologische perioden en hun datering.

Tabel 2.1 Vereenvoudigde archeologische tijdsschaal. (naar Brandt et al., 1992)

Periode	Datering
Paleolithicum	tot 8800 voor Chr.
Mesolithicum	8800 - 4900 voor Chr.
Neolithicum	5300 - 2000 voor Chr.
Bronstijd	2000 - 800 voor Chr.
IJzertijd	800 - 12 voor Chr.
Romeinse Tijd	12 voor Chr. - 450 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Nieuwe Tijd	1500 - heden

Vondstnummer 1

Het vondstnummer bevat de bij het aanleg van het vlak verzamelde vondsten, deze vondsten komen uit de eerste 5 m (zie afbeelding 10). Het gaat hierbij om een scherp roodbakend geglaazuurd aardewerk dat in de nieuwe tijd te dateren is. Verder is een scherfje aardewerk aanwezig met een zandmagering. Het is erg klein, vermoedelijk gaat het om kogelpotaardewerk dat uit de middeleeuwen stamt.

Afbeelding 10. Vondstnummer 1 met rechts het kogelpotmateriaal

Vondstnummer 2

Dit vondstnummer bevat een stukje roodbakkerend geglazuurd aardewerk, nieuwe tijd. Daarnaast is een fragment kogelpotaardewerk met zandmagering aanwezig (middeleeuwen). Als derde object is een fragment leisteen aanwezig en als vierde een flessenhals met een soort ring om de mond van de hals (zie afbeelding 11). Al dit materiaal is aangetroffen tijdens de aanleg van het vlak ter hoogte van de tweede 5 m en dateert uit de nieuwe tijd.

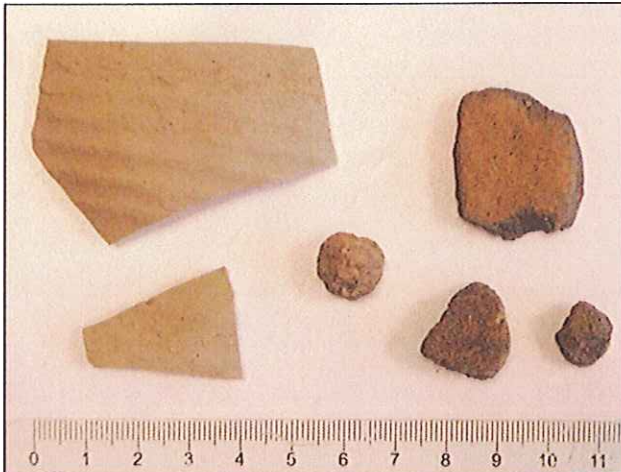
Afbeelding 11. Vondstmateriaal vondstnummer 2. Rechts boven het roodbakkerende aardewerk en rechtsonder het kogelpotaardewerk.

Vondstnummer 3

Dit vondstnummer bevat het materiaal dat in de derde 5 m van het vlak verzameld is. Het betreft recent materiaal dat bestaat uit draadnagels en twee brokken baksteen die van recente ouderdom zijn.

Vondstnummer 4

Het materiaal van dit vondstnummer is gevonden bij spoor 2, de sloot. Het materiaal is hier tijdens de aanleg van het vlak verzameld. Het gaat om twee scherven Siegburg-aardewerk uit de 12^e-13^e eeuw (Bartels, 2011), drie scherven kogelpotaardewerk uit de middeleeuwen, een loden musketkogel van 9 gr, een stukje beton en twee grondconcreties (zie afbeelding 12). Op grond van het beton is het hele vondstcomplex van recente ouderdom. Door vergraving is oud en nieuw materiaal vermengd.

Afbeelding 12. Vondstmateriaal vondstnummer 4. Links het Siegburg-materiaal, rechts de kogelpot en in het midden de musketkogel.

Vondstnummer 5

Het materiaal van dit vondstnummer is bij de aanleg van het vlak verzameld tussen de 15 en 20 m op de meetlijn. Het gaat om twee scherven kogelpotaardewerk met zandmagering en vier grondconcreties (zie afbeelding 13). Het kogelpotaardewerk is afkomstig uit de middeleeuwen.

Afbeelding 13. Kogelpotaardewerk van vondstnummer 5

Vondstnummer 6

Dit vondstnummer bevat één scherf kogelpotaardewerk met zandmagering dat afkomstig is uit spoor 5 (zie afbeelding 14). Bij de afwerking van het spoor is dit materiaal aangetroffen. Het aardewerk stamt uit de middeleeuwen.

Afbeelding 14. De scherp kogelpotaardewerk uit spoor 5

2.2 Proefsleuf 2

Proefsleuf 2 is 22 m lang geworden, de op deze locatie maximaal haalbare lengte. De proefsleuf verschilt sterk van de eerste proefsleuf in bodemopbouw. Er zijn geen sporen aanwezig en de gehele bovengrond is tot op het gele dekzand vergraven. Afbeelding 15 geeft een beeld van het vergraven vlak. De vergravingen zijn veroorzaakt doordat de bovengrond is gediepwoeld, vermoedelijk om de waterhuishouding te verbeteren.

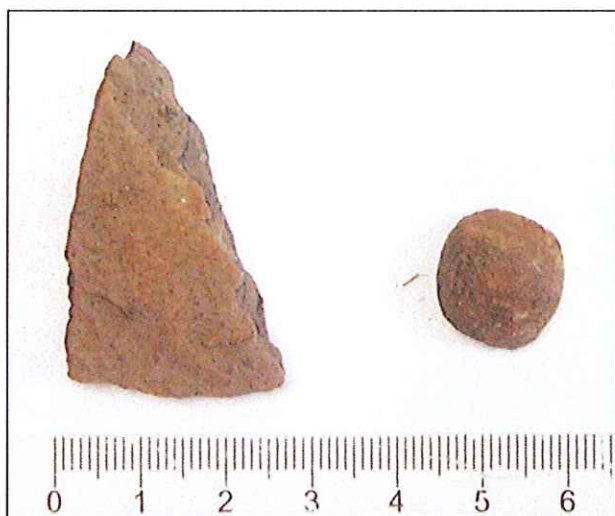
Afbeelding 15. Beeld van het vergraven vlak van proefsleuf 2

2.2.1 Vondsten

Tijdens de aanleg van het vlak in proefsleuf 2 is in twee vakken vondstmateriaal aangetroffen. Het gaat hierbij om de vondstnummers 7 en 8.

Vondstnummer 7

Het materiaal in dit vondstnummer is aangetroffen tijdens de aanleg van het vlak in het vak dat loopt van 5-10 m op de meetlijn. Er is één scherf aardewerk aanwezig met een magering van granietgruis en aardewerkgruis. Er zijn ook afdrucken van organisch materiaal, gras, te zien. Het betreft ijzertijdaardewerk. Als tweede is een afgeplatte musketkogel van lood aanwezig. Deze kogel heeft, gezien de aanwezigheid van een afgeplat stuk, een hard voorwerp geraakt (zie afbeelding 15).

Afbeelding 15. Vondstmateriaal vondstnummer 7. Links het ijzertijdaardewerk en rechts de musketkogel.

Vondstnummer 8

Vondstnummer 8 bevat het materiaal dat tijdens de aanleg van het vlak, in het vak dat van 5-10 m loopt, is aangetroffen. Het gaat hierbij om een aantal fragmenten baksteen, een stuk recent bot dat als mergpijp is gebruikt en een niet nader te determineren sintelachtig voorwerp. Afbeelding 16 geeft de mergpijp weer en een fragment baksteen.

Afbeelding 16. Vondstmateriaal van vondstnummer 8 met links de mergpijp en rechts een fragment baksteen

2.3 Proefsleuf 3

Ook deze proefsleuf bevat geen sporen. Het gele moedermateriaal, het dekzand; de C-horizont, is hier siltiger en grijzer van kleur. Deze verandering geeft aan dat de bodem hier natter is geweest en onder invloed heeft gestaan van (grond)water. Afbeelding 17 geeft een beeld van de bodemopbouw. Onder een laag opgebracht geel zand bevindt zich de oude humeuze donkere bouwvoor waarin de ploegsporen goed zijn te herkennen. Onder deze donkere bouwvoor gaat de bodem geleidelijk over in het grijze siltige zand. De overgang wordt gevormd door een iets donkergrijze bodemlaag die is gevormd onder invloed (uitspoeling) van de humeuze bouwvoor. Bijlage 5 geeft de profielopname op deze plaats weer.

Afbeelding 17. Beeld van de bodemopbouw van het zuidprofiel van proefsleuf 3

2.4 Proefsleuf 4

Deze proefsleuf ligt aan de westkant van de kas. In de zandondergrond is hier een aantal sporen zichtbaar van recente paalgaten, ingravingen en greppels. Het eerste vlak ligt hier in de top van het gele dekzand (zie afbeelding 18).

2.4.1 Sporen en structuren

Aan de oostkant van de werkput, tegen de kas aan, is een aantal recente sporen aanwezig. Het gaat hierbij om paalgaten met een onderlinge afstand van 2 m (sporen 28, 30, 31 en 32) en een donkere bruingele vulling. Deze paalgaten houden verband met het voormalige tuincentrum. De sporen 37 en 39 hebben een lichtgrijze vulling. Na het couperen blijkt spoor 37 geen paalkuil te zijn, maar een vlek. Spoor 39 is wel een paalkuil. Langs de rand van de werkput zijn een drietal greppels/sloten aanwezig (sporen 27, 33 en 34) en twee kuilen (sporen 36 en 38).

Afbeelding 18. Beeld van werkput 4 in oostelijke richting

Spoor 39

Na het couperen blijkt het hier om een rechthoekige insteek van een paalgat te gaan (zie afbeelding 19). Binnen het grijze paalgat is een iets donkerder deel te zien, hier heeft de paal gestaan.

Afbeelding 19. Coupe door spoor 39, paalgat met kuil en paal insteek, aangegeven met stippellijnen

Spoor 38

Dit spoor ligt tegen/in het noordprofiel van de proefsleuf. Het heeft in het vlak een halfronde vorm. In het profiel bestaat het spoor uit een ingraving met een min of meer ronde bodem (zie afbeelding 20). Het spoor is afgedekt door de grijze oude bouwvoor. Het spoor zelf heeft een iets humeuze vulling. Het is geïnterpreteerd als een kuil.

Afbeelding 20. Spoor 38 in het profiel. De stippellijnen geven de kuil aan

Spoor 36

Dit spoor ligt ook in het noordprofiel. Uit de profielfoto blijkt dat het om een onduidelijke insteek gaat die onder de oude bouwvoor ligt (zie afbeelding 21). De vorm is zo vaag dat het spoor als vlek is geïnterpreteerd.

Afbeelding 21. Spoor 36 in het profiel, met stippellijnen aangegeven

Spoor 27

Dit spoor is een aanzet van een greppel die ruim 1 m in het vlak doorloopt. In het profiel is te zien dat het om een ondiepe insteek gaat met een lichtgrijze vulling die uit de oude bouwvoor komt, welke is afgedekt door de verploegde bouwvoor (zie afbeelding 22). De greppel loopt circa 15 cm onder de oude bouwvoor door.

Afbeelding 22. Beeld van spoor 27 in het profiel, aangegeven met de stippellijnen

Spoor 33

Spoor 33 is een greppel die circa 1,5 m in de proefsleuf doorloopt. Bij het couperen ter hoogte van het zuidprofiel blijkt dat de greppel hier is doorsneden door een recent dierenhol dat donkerbruingrijs van kleur is en iets schuin onder de greppel doorloopt (zie afbeelding 23). De greppel zelf heeft een lichtgrijze vulling, net als de oude bouwvoor. De greppel loopt circa 15 cm onder de oude bouwvoor door.

Spoor 34

Dit is een diepere greppel dan wel sloot die ruim 1 m in het vlak doorloopt. In deze greppel/sloot is een boring gezet om de diepte te bepalen. De sloot loopt circa 40 cm onder het vlak door. De sloot heeft een lichtgele tot witte vulling (zie afbeelding 24).

Spoor 35

Dit spoor is een recente ingraving. De vulling bestaat uit blokken bouwvoor en geel dekzand (zie afbeelding 25). In de vulling van dit spoor zijn blokken beton aanwezig.

Geen van de aangetroffen sporen maakt deel uit van een archeologische structuur.

Afbeelding 23. Beeld van spoor 33 in het profiel. Het dierenhol is met een witte stippellijn aangegeven, de greppel met een gele stippellijn

Afbeelding 24. Rechts spoor 34, de witte kleur bij de pijl

Afbeelding 25. Spoor 35, bij de pijl

2.4.2 Profiel

De bodemopbouw van proefsleuf 4 komt overeen met die van proefsleuf 1. Er is een profielkolom opgenomen. Onder een circa 50 cm dikke laag opgebracht grijs zand ligt een restant van de bouwvoor. Hieronder ligt een bruingrijze bodemlaag die de oude bouwvoor weergeeft. De basis van deze oude bouwvoor vertoont spitsporen. Hierdoor verloopt de overgang naar het onderliggende geelgrijze dekzand grillig (zie afbeelding 26).

Afbeelding 26. Profiel proefsleuf 4. Bij de gele pijl het restant van de bouwvoor, bij de witte pijl de spit-/ploegsporen in de oude bouwvoor

2.4.3 Vondsten

Uit deze proefsleuf komt één vondst, nummer 9. Dit materiaal is tijdens de aanleg van het vlak aangetroffen in het vak dat loopt van 15-20 m. Het betreft een stuk grijsbakkend aardewerk (zie afbeelding 27) met een zandmagering. De binnenzijde heeft een iets donkerder kleur. Het gaat hier om Elmpster waar, een aardewerksoort die uit Duitsland afkomstig is en in de periode 1175-1350 veel gemaakt is. Het materiaal stamt dus uit de 13^e- 14^e eeuw.

Afbeelding 27. Grijsbakkend aardewerk, Elmpter waar, van vondstnummer 9

2.5 Proefsleuf 5

2.5.1 Sporen en structuren

In deze proefsleuf is een aantal recente paalgaten aanwezig dat verband houdt met het tuincentrum dat hier gevestigd is geweest. In totaal gaat het om zeven paalgaten, waarvan er zes op een rij liggen. De onderlinge afstand tussen deze paalgaten is circa 2 m. Binnen deze proefsleuf zijn geen verder geen archeologische sporen aanwezig (zie afbeelding 28).

Afbeelding 28. Het vlak van proefsleuf 5

2.5.2 Profiel

Van het profiel zijn twee opnamen gemaakt. De bodemopbouw bestaat hier uit een laag opgebrachte en/of vergraven grond van circa 40 cm dikte. Hieronder bevindt zich de oude bouwvoor, waarvan nog 10 tot 20 cm aanwezig is. De bouwvoor gaat hier scherp over in het donkergele dekzand, dat naar onder toe lichter van kleur wordt (zie afbeelding 29).

Afbeelding 29. Profiel proefsleuf 5. De bouwvoor is met de pijl aangegeven

2.5.3 Vondsten

In het vak van 5-10 m zijn twee ventielen gevonden (vondstnummer 10) die mogelijk van een autoband afkomstig zijn (zie afbeelding 30). Het betreft recent materiaal.

Afbeelding 30. De ventielen van vondstnummer 10

3 Synthese

Uit het bureauonderzoek (Thijs, 2010) blijkt dat 125 m ten westen van de onderzoekslocatie een havezate heeft gestaan die van voor 1346 dateert. Bij het proefsleuvenonderzoek zijn greppelsystemen en een sloot aangetroffen die op grond van de stratigrafie uit de beginperiode van de ontginning van het terrein stammen. Op grond van een scherf in de top van de slootvulling zouden deze sporen uit de middeleeuwen stammen. Het kan zijn dat deze landindelings-/afwateringssystemen gerelateerd zijn aan de havezate en de activiteiten die vanuit de havezate in de directe omgeving zijn uitgevoerd.

In de Romeinse tijd was bij Didam een nederzetting aanwezig. Gezien de ligging van het onderzoeksgebied op een hogere dekzandrug is het mogelijk dat zich ook hier sporen uit de ijzertijd bevinden. Het in de boringen aangetroffen prehistorisch aardewerk lijkt dit te bevestigen. Echter, in het proefsleuvenonderzoek is één ijzertijdscherf aanwezig. De overige scherven behoren tot kogelpotaardewerk. Daarnaast is een enkele nieuwetijdse scherf aangetroffen. Het vondstmateriaal is net als bij de boringen alleen in het zuidelijke deel van het onderzoeksterrein aangetroffen. Het lagergelegen noordelijke deel bevat geen vondstmateriaal. Hier is ook geen sprake van een tweedeling in de bouwvoor zoals in de zuidelijke proefsleuven. Er is hier alleen een bouwvoor aanwezig ter dikte van de ploegzone. In het zuidelijke deel zijn indicaties voor een ophoging van het terrein door middel van bemesting. Het aardewerk is slecht geconserveerd en bestaat uit kleine scherven, wat er op lijkt te wijzen dat het via bemesting van elders is aangevoerd.

Ten oosten van het onderzoeksgebied is in 2008 een booronderzoek uitgevoerd (Thijs, 2008). Deze onderzoekslocatie ligt in een gebied met dekzandruggen en laagten ten oosten van Didam. Op de locatie zijn vlakvaaggronden aangetroffen. Vlakvaaggronden hebben in principe een lage archeologische trefkans, maar het booronderzoek heeft aangetoond dat de bodem op de locatie maar tot 30 à 50 cm diepte is verstoord, waardoor het niet is uit te sluiten dat er op de onderzoekslocatie archeologischewaarden aanwezig zijn uit de periodes paleolithicum-bronstijd en Romeinse tijd-nieuwe tijd. Deze situatie is vergelijkbaar met die van het hier onderzochte gebied. Binnen het onderzoeksgebied blijken alleen sporen van landgebruik aanwezig te zijn. Het schaarse vondstmateriaal komt uit de bouwvoor. Op de locatie die door Thijs is onderzocht is er uiteindelijk voor gekozen om geen vervolgonderzoek uit te voeren waardoor er niet echt een vergelijking tussen de locaties kan plaatsvinden. Van de andere onderzoeken in de directe omgeving zijn nog geen gegevens in Archis opgenomen waardoor ze niet vergeleken kunnen worden het hier uitgevoerde proefsleuvenonderzoek.

4 Waardestelling

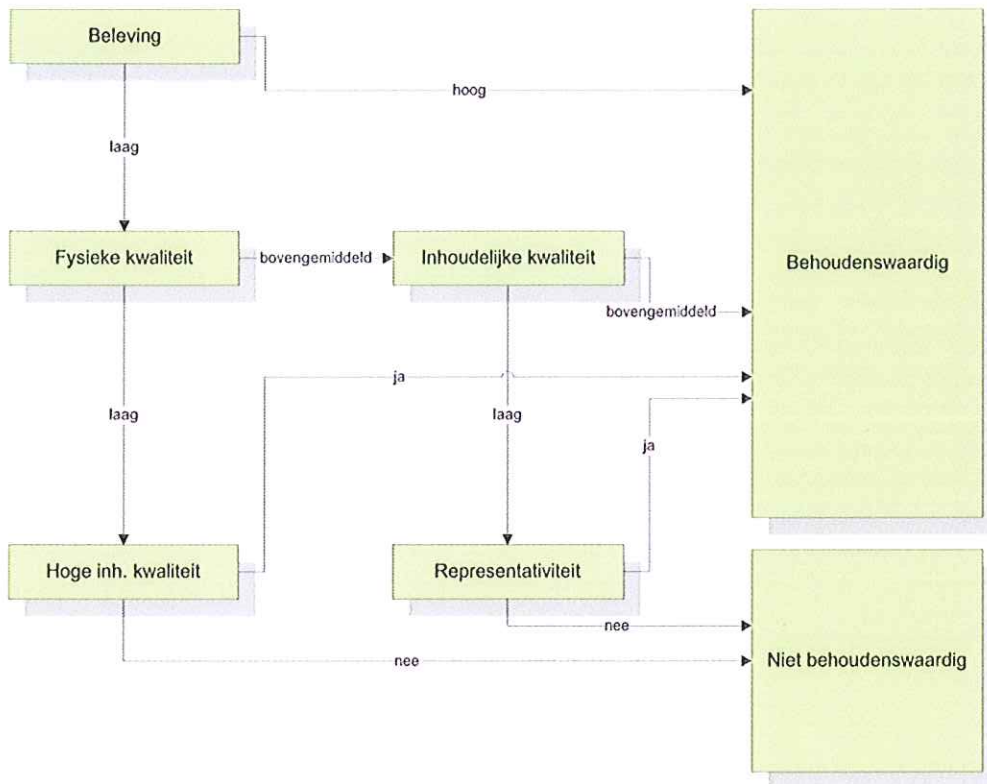
Hieronder vindt u de waardestelling van de resultaten volgens de kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsstroomschema. In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (waarde 1-3). Een laag getal staat voor een lage waarde en een hoog getal voor een hoge waarde. Het stroomdiagram geeft op basis van de scores aan of de vindplaats behoudenswaardig is of niet. De behoudenswaardigheid is het hoofdcriterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek (bijlage 3 geeft een beperkte verklaring van de richtlijnen waardestelling). Een volledige beschrijving van de normen en regels voor de waardering staat op de website van het College voor de Archeologische Kwaliteit (www.cvak.org), onder 'KNA: inventariërend veldonderzoek'.

Voor de criteria schoonheid en herinneringswaarde wordt niet gescoord. Het terrein heeft geen herkenbare vorm of structuur en ook is er geen relatie van de vindplaats met de omgeving. Het betreft een perceel agrarische grond. Voor de fysieke kwaliteit geldt voor de gaafheid dat een deel van het onderzoeksgebied een intacte bodemopbouw heeft. Er zijn echter geen sporen en er zijn geen 'in situ' mobilia aangetroffen. Wel zijn sporen van greppels en sloten uit het begin van de ontginning aanwezig. Deze geven een beeld van het landgebruik. Daarom is er een gemiddelde score aangehouden.

Voor de conservering wordt laag gescoord omdat het aangetroffen aardewerk zeer fragmentarisch is en uit de deels vergraven bovengrond afkomstig is. Voor de inhoudelijke kwaliteit geldt dat er geen sprake is van een vindplaats dus dat deze wat betreft zeldzaamheid niet beoordeeld kan worden. Voor zeldzaamheid is de score laag. Informatiewaarde is de waarde van de vindplaats als kennisbron over het verleden. Er is geen sprake van een vindplaats. Er zijn sporen van landgebruik aangetroffen die op zich informatie bevatten. In de omgeving ontbreekt vergelijkbaar onderzoek. Omdat de aanwezige informatie beperkt is tot het landgebruik is de score laag. Ensemblewaarde scoort alleen als er sprake is van een archeologisch context en van een landschappelijke context. Omdat er geen vindplaats is en alleen sporen zijn aangetroffen van landgebruik is er een lage score. Voor de representativiteit geldt dat het monument/vindplaats karakteristiek is voor een periode, dan wel een gebied. Omdat hier geen sprake is van een vindplaats is het niet karakteristiek en is de score laag. In tabel 4.1 is een samenvatting van de hier beschreven waardering gegeven.

Tabel 4.1 Waarderingschema voor de waardestelling

<i>Beleving</i>	score	opmerkingen
schoonheid	-	niet van toepassing
herinneringswaarde	-	niet van toepassing
<i>Fysieke kwaliteit</i>	score	opmerkingen
gaafheid	2	deel van terrein is intact
conservering	1	weinig archeologische indicatoren aangetroffen. Wel zijn er grondsporen zoals greppels en een sloot
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>	score	opmerkingen
Zeldzaamheid	1	Weinig indicatoren aangetroffen en zonder context, geen vindplaats
Informatiewaarde	1	Weinig indicatoren aangetroffen en zonder context, geen vindplaats
Ensemblewaarde	1	Weinig indicatoren aangetroffen en zonder context, geen vindplaats
representativiteit	1	Weinig indicatoren aangetroffen en zonder context, geen vindplaats

Bij het doorlopen van bovenstaand stroomschema met de uitkomsten van de waarderingstabel komt de waardestelling uit op niet behoudenswaardig.

5 Conclusie

Uit het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek blijkt dat de bodemopbouw sterk wisselt. In het noorden ligt de bouwvoor direct op de natuurlijke zandondergrond (proefsleuven 3 en 5). Deze ondergrond is in het oosten iets siltiger en heeft hier onder invloed gestaan van hoge grondwaterstanden en mogelijk overstromingen. De bodemopbouw bestaat hier uit een laag opgebrachte grond waaronder de bouwvoor ligt die overgaat in de C-horizont. Ter hoogte van proefsleuf 2 is de bodemopbouw tot in de C-horizont verstoort als gevolg van diepwoelen. In de proefsleuven 1 en 4 is de bodemopbouw deels intact. Onder een laag opgebrachte grond is de plaatselijk vergraven bouwvoor aanwezig. Soms is nog maar een klein deel van de bouwvoor intact. Onder de bouwvoor is een oudere bouwvoor aanwezig. Deze vertoont aan de basis spitsporen. Deze oudere bouwvoor geeft de ontginningsfase van het terrein weer. In de loop van de tijd is de bouwvoor als gevolg van bemesting dikker geworden, het bovenste deel is als gevolg van recente landbouwkundige activiteiten nu als bouwvoor, ploegzone, te herkennen.

In de proefsleuven 1 en 4 zijn greppels aanwezig. De greppels worden door de oudere bouwvoor afgedekt. Ook is de vulling van de greppels veelal iets donkerder dan die van de oudere bouwvoor. Op grond hiervan zouden de greppels tijdens de ontginning of vlak daarna gedempt zijn. De sloot daarentegen heeft eenzelfde vulling als de oudere bouwvoor. Dit houdt in dat de sloot in de beginfase van de ontwikkeling van het terrein in gebruik was en na verloop van tijd is gedempt. De sloot is dan iets jonger dan de greppels. In de top van de slootvulling is materiaal aangetroffen dat zowel beton omvat als kogelpotaardewerk. Aangenomen dat het stukje beton uit de vergraven toplaag komt en het kogelpotmateriaal de demping van de sloot weergeeft, dateert de sloot uit de middeleeuwen. De greppels bevatten geen vondstmateriaal dat een duidelijke datering mogelijk maakt. In proefsleuf 1 is in één paalgat een scherp kogelpotaardewerk aangetroffen. Dat geeft aan dat dit paalgat uit de middeleeuwen stamt. Het betreft een los paalgat dat geen deel uitmaakt van een structuur.

De vragen uit de inleiding kunnen als volgt beantwoord worden.

1. Zijn er ter plaatse van het te ontwikkelen plangebied archeologische resten aanwezig in de vorm van grondsporen, vondsten en/of vondstconcentraties?
Ja, in de proefsleuven 1 en 4 zijn greppels en een sloot aanwezig die uit de ontginningsperiode van het terrein stammen, de middeleeuwen. Verder is, vooral tijdens de aanleg van het vlak, vondstmateriaal aangetroffen dat een mix is van recent en oud materiaal. Er is echter geen sprake van vondstconcentraties of structuren.
2. Wat is de precieze aard, omvang, datering en conserveringstoestand van de archeologische resten? Wat kan er in dit verband gezegd worden over de archeologische verwachting in de rest van het plangebied en de directe omgeving (in een straal van 50 m) van het plangebied?
De grondsporen hebben betrekking op landgebruik en geven geen bewoningsstructuren weer. De archeologische resten komen alleen in de proefsleuven 1 en 4 voor. In de overige proefsleuven is sprake van een A-C-profiel zonder vondstmateriaal of de bodemopbouw is verstoord als gevolg van diepwoelen. Aangezien er geen structuren of vondstconcentraties zijn aangetroffen, is de kans klein dat zich in een straal van 50 m toch nog archeologische structuren of vondstcomplexen zullen bevinden.
3. Wat is de ruimtelijke verspreiding van de archeologische resten, zowel in horizontale als verticale (stratigrafische) zin? Wat is de reden dat we een dergelijke verspreiding aantreffen en is daar een verklaring voor te geven?
Er zijn afgezien van greppels en een sloot geen archeologische resten aanwezig. Er kan daarom geen uitspraak gedaan worden over de verspreiding van archeologische resten.
4. Komt de geologische/bodemkundige opbouw van het onderzoeksgebied overeen met het booronderzoek? Zo nee, dan dient een aanvullende profielbeschrijving te worden opgenomen in het rapport.
In het booronderzoek is in de boringen 5 en 10 een vergraven bovengrond aangetroffen, die wordt bevestigd door de gegevens van proefsleuf 3. In drie boringen zijn vlakvaaggronden aangetroffen. Deze boringen vallen samen met proefsleuf 1. In de boorbeschrijving is sprake van een circa 30 cm dikke bouwvoor. In de proefsleuf is te zien dat de bouwvoor uit twee delen bestaat. Een wat donkerder bruinrijze toplaag die veelal deels vergraven is met daaronder een licht bruinrijze laag die als oudere bouwvoor is omschreven.

5. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en de conserveringstoestand van de diverse vondstcategorieën? Wat is de reden dat we een dergelijke verspreiding aantreffen en is daar een verklaring voor te geven?
Er is aardewerk aangetroffen tijdens de aanleg van het vlak, in één paalkuil (spoor 5) en de sloot (spoor 2). Het aardewerk is afkomstig uit de afdekkende bouwvoor/slootvulling. Het gaat om kogelpotaardewerk of nieuwetijds aardewerk. In proefsleuf 2 is een scherf ijzertijdaardewerk aangetroffen. Het aardewerk bestaat uit kleine fragmenten en is niet afkomstig van vondstconcentraties of ter plekke aanwezige hele potten. Gezien de herkomst en conserveringstoestand van het vondstmateriaal is het aannemelijk dat het via bemesting van elders is aangevoerd.
6. Wat is de fysieke kwaliteit van sporen en vondsten?
De kwaliteit van de sporen (greppels en sloot) is goed. Het overige materiaal is slecht geconserveerd.
7. Wat kan op basis van de bodemprofielen en vondsten gezegd worden over de genese van het dekzandgebied en de daarmee gepaard gaande veranderingen in het landschap (landschapsgenese)?
Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied bestaat uit een vlakvaaggrond van een bouwvoor die overgaat in de natuurlijke ondergrond. Dit deel van het terrein heeft onder invloed gestaan van hoge grondwaterstanden en heeft mogelijk delen van het jaar onder water gestaan. Naar het zuiden toe, tegen de Heeghstraat aan, ligt het terrein hoger en heeft na de ontginning een beperkte ophoging door middel van bemesting plaatsgevonden, waardoor een circa 40 cm dikke bouwvoor kon ontstaan waarin een tweedeling is te onderscheiden.
8. Waar en in welke mate is de oorspronkelijke bodemopbouw verstoord en tot welke diepte?
De bodemopbouw is plaatselijk tot ver in de C-horizont verstoord (proefsleuf 2). In de overige proefsleuven is de verstoring tot de bouwvoor beperkt.
9. Bevestigt het proefsleuvenonderzoek de resultaten van het booronderzoek. Zo nee, wat is de reden dat er een verschil ten opzichte van de resultaten van het booronderzoek is waargenomen?
Het proefsleuvenonderzoek bevestigt de uitkomsten van de boringen deels. De in de boringen diep verstoorde bodem is ook in de proefsleuven op die locatie aanwezig. De boringen bevestigen niet dat een deel van de bouwvoor verstoord is. Ook blijkt de oudere bouwvoor niet in de boringen te zijn gezien. Dit kan komen doordat boringen toch een kleine doorsnede door de bodem geven en het hier om minimale verschillen gaat. De in de boringen aangetroffen aardewerkscherven zijn aanwezig. Doordat bij de proefsleuven mogelijk iets grotere fragmenten zijn aangetroffen, zijn ze als middeleeuws kogelpotmateriaal met een zandmagering gedetermineerd. In het boorrapport is sprake van prehistorisch aardewerk. Alleen in proefsleuf 2 is een scherf ijzertijdaardewerk aanwezig met een magering van potgruis, iets steengruis en een enkele afdruk van gras.
10. Kunnen de aangetroffen archeologische resten in het onderzochte plangebied op basis van de KNA-waarderingstabel geclassificeerd worden als behoudenswaardig, en zo ja, welke mogelijkheden zijn er om de vindplaats in te passen dan wel zichtbaar te maken voor publiek?
Op grond van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek en het doorlopen van de waarderingstabel kan het terrein als niet behoudenswaardig geclassificeerd worden. Er zijn geen grondsporen of vondstcomplexen aanwezig die voor het publiek zichtbaar gemaakt kunnen worden.
11. Indien de archeologische waarden niet ingepast kunnen worden, welke vorm van vervolgonderzoek is dan noodzakelijk en welke methoden zouden hierbij ingezet kunnen worden?
Het terrein is niet behoudenswaardig. Er wordt aanbevolen geen vervolgonderzoek uit te voeren.
12. Is er sprake van off-site activiteiten of maakt de vindplaats deel uit van een nederzetting?
De greppels zijn indicaties voor het landgebruik en kunnen te maken hebben met de van oorsprong nabijgelegen havezate 'De Heegh'. Er is geen sprake van een vindplaats.
13. Zijn er gebouwsporen, erscheidingsgreppels, sloten of afvalkuilen aanwezig die geassocieerd kunnen worden met de voormalige havezate 'De Heegh', en zo ja, wat is de datering van de resten?
Er zijn greppels en een sloot aanwezig die mogelijk met de havezate verband houden. De greppelsystemen dateren van het begin van de ontginning van het terrein. De sloot is mogelijk iets jonger of iets langer in gebruik geweest. Op grond van het kogelpotaardewerk zou de sloot uit de middeleeuwen stammen. Het aardewerk is te fragmentarisch om een strakkere datering mogelijk te maken.

6 Aanbeveling

Uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er geen archeologische structuren aanwezig zijn. Er zijn enkele slecht geconserveerde aardewerkvondsten uit de basis van de bouwvoor afkomstig. Aanbevolen wordt het onderzoeksgebied vrij te geven.

Mocht men tijdens de uitvoering van het grondwerk onverhoopt alsnog op archeologische resten stuiten, dan dient de bevoegde overheid, gemeente Montferland, en haar archeologisch adviseur¹ hiervan meteen op de hoogte gebracht te worden.

¹ Regioarcheoloog Achterhoek, de heer drs. M. Kocken, Postbus 53, 700 AD Doetinchem, (tel. (0314) 32 12 00)

Literatuur

Ten behoeve van dit archeologisch onderzoek is de volgende literatuur geraadpleegd:

- Bartels, M. 2011. *Steden in Scherven*. Zwolle.
- Brandt, R.W. et. al. (red), 1992. *Archis, Archeologisch basisregister, versie 1.0 Amersfoort*.
- Kuijl, van der, E.A.A. 2011. *Programma van Eisen Plangebied Heeghstraat 35 te Didam*.
- Thijs, W.J.F. 2010. *Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen aan de Heeghstraat 35 te Didam, gemeente Montferland (Gld)*. ARC-Rapporten 2010-275.
- Thijs, W.J.F. & A.J. Wullink 2008. *Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen aan de Heeghstraat 72 te Didam, gemeente Montferland (Gld)*. ARC-rapport 2008-36.

Tevens is er afkomstig van/uit:

- Topografische Dienst Nederland;
- Stiekema 2008. ADC-rapport, nog geen titel in Archis opgenomen;
- Schorn, 2009. Synthegra-rapport, nog geen titel in Archis opgenomen.

Bijlage 1 **Overzicht van de spoornummers**

Werkput	Vlak	Spoornummer	Vlak/profiel	Lithologie	Organisch	Kleur	Vlek	Grens	Aardspoor	Aardlaag	Opmerking
1,4	1	1		Zs1g1		geel				C-horizont	75 cm diep door middel van boor
1	1	2		Zs1	h1	bruingrijs		scherp	sloot		
1	1	3		Zs1		bruingeel		scherp	greppel		
1	1	4		Zs1		bruingrijsgeel		scherp	greppel		
1	1	5		Zs1	h1	bruingrijs			paalgat		middeleeuws
1	1	6		Zs1	h1	bruingrijs			vlek		
1	1	7		ZS1	h1	bruingrijs			paalgat		recent
1	1	8		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	9		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	10		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	11		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	12		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	13		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	14		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	15		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	16		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	17		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	18		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	19		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	20		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	21		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	22		Zs1		zwartgrijs			paalgat		recent
1	1	23		Zs1	h1	bruingrijs			greppel		recent
1	1	24		Zs1	h1	licht zwartgrijs			paalgat		middeleeuws
2	1	25		Zs1	h1	geel	zwart		verploegd		

Werkput	Vlak	Spoornummer	Vlak/profiel	Lithologie	Organisch	Kleur	Vlek	Grens	Aardspoor	Aardlaag	Opmerking
3	1	26		Zs4g1		grijs				C-horizont,	beekafzetting
4	1	27		Zs1	h1	bruingeel	geel		greppel		
4	1	28		Zs1	h1	donker bruingeel			paalgat		recent
4	1	29		Zs1		donker bruingeel			paalgat		recent
4	1	30		Zs1		grijs			paalgat		vulling met ophoogzand
4	1	31		Zs1	h1	donker bruingeel			paalgat		recent
4	1	32		Zs1	h1	donker bruingeel			paalgat		recent
4	1	33		Zs1	h1	bruin	geel		greppel		
4	1	34		Zs1		lichtgeel			slooy		40 cm diep door middel van boor
4	1	35		Zs1		donker geel	bruin		vlek		recent, beton
4	1	36		Zs1		donker grijs			vlek		
4	1	37		Zs1	h1	zwartgrijs			vlek		
4	1	38		Zs1		lichtgrijs			kuil		
4	1	39		Zs1		lichtgrijs			paalgat		
4	1	40		Zs1		lichtgrijs			paalgat		recent
5	1	41		Zs1		geelgrijs				C-horizont	
5	1	42		Zs1	h1	zwartgrijs			paalgat		recent
5	1	43		Zs1	h1	zwartgrijs			paalgat		recent
5	1	44		Zs1	h1	zwartgrijs			paalgat		recent
5	1	45		Zs1	h1	zwartgrijs			paalgat		recent
5	1	46		Zs1	h1	zwartgrijs			paalgat		recent
5	1	47		Zs1	h1	zwartgrijs			paalgat		recent
5	1	48		Zs1	h1	zwartgrijs			paalgat		recent
		901	profiel	Zs1		grijs				ophoogzand	
		902	profiel	Zs1	h1	bruingrijs				bouwvoor	

Werkput	Vlak	Spoornummer	Vlak/profiel	Lithologie	Organisch	Kleur	Vlek	Grens	Aardspoor	Aardlaag	Opmerking
		903	profiel	Zs1	h1	licht bruingrijs					oude bouwvoor
		904	profiel	Zs1		geel				C-horizont	
		905	profiel	Zs1	h1	zwartgrijs	zwart				vergraven
		906	profiel	Zs1		licht bruingeel					woelspoor
		907	profiel	Zs1	h2	zwartgrijs				bouwvoor	
		908	profiel	Zs3		grijs					inspoeling, nat milieu
		909	profiel	Zs1		lichtgrijs			kuil/greppel		spoor 38
		910	profiel	Zs1		donkergrijs			vlek		spoor 36
		911	profiel	Zs2		lichtgrijs				laag	inspoeling, nat milieu

Bijlage 2 Overzicht van de aangetroffen vondsten

Vondst nummer	Proefsleuf	Spoor	Vak	Inhoud	Verzamelwijze
1	1		0-5 m	1x roodbakkend geglazuurd aardewerk, 1x kogelpot, grondconcretie	Aanleg vlak
2	1		5-10 m	1x roodbakkend geglazuurd aardewerk, 1x kogelpotaardewerk, zandmagering, stukje leisteen en flessenhals	Aanleg vlak
3	1		10-15 m	3x draadnagel en 2x baksteenfragment	Aanleg vlak
4	1	2		2x Siegburg-aardewerk, 3x kogelpot, musketkogel, stukje beton en twee grondconcreties	Aanleg vlak
5	1		15-20 m	2x kogelpotaardewerk, 4x grondconcretie	Aanleg vlak
6	1	5		kogelpotaardewerk	afwerking
7	2		5-10 m	1x ijzertijdaardewerk met potgruis, magering en een musketkogel	Aanleg vlak
8	2		0-5 m	4x baksteenfragment, een stuk bot en een stuk niet te determineren materiaal	Aanleg vlak
9	4		15-20 m	grijsbakkend aardewerk	Aanleg vlak
10	5		5-10 m	twee ventielen van een autoband	Aanleg vlak

Bijlage 3 Overzicht van de richtlijnen
voor de waardestelling

Waardering	Criteria	Parameters
Beleving	Schoonheid	<ul style="list-style-type: none"> - Zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement - Vorm en structuur - Relatie met omgeving
	Herinneringswaarde	<ul style="list-style-type: none"> - Verbondenheid met feitelijke historische gebeurtenis - Associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	<ul style="list-style-type: none"> - Aanwezigheid sporen - Gaafheid sporen - Ruimtelijke gaafheid - Stratigrafie intact - Mobilia in situ - Ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling - Ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen - Aanwezigheid antropogeen biochemisch residu - Stabiliteit van de natuurlijke omgeving
	Conservering	<ul style="list-style-type: none"> - Conservering artefacten (metaal/overige) - Conservering organisch materiaal
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> - Het aantal vergelijkbare monumenten (complextypen) van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode, binnen eenzelfde archeoregio, waarvan de aanwezigheid is vastgesteld - Idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart (indien mogelijk/vereist)
	Informatiewaarde	<ul style="list-style-type: none"> - Opgraving/onderzoek van vergelijkbare monumenten binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan vijf jaar geleden; volledig/partieel) - Recent en systematisch onderzoek van de desbetreffende archeoregio - Recent en systematisch onderzoek van de desbetreffende archeologische periode - Passend binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut, RACM of anderen
	Ensemblewaarde	<ul style="list-style-type: none"> - Synchrone context (voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de microregio) - Diachrone context (voorkomen van monumenten uit opeenvolgende perioden binnen de microregio) - Landschappelijke context (fysisch- en historisch-geografische gaafheid van het contemporaine landschap) - Aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving
	Representativiteit	<ul style="list-style-type: none"> - Kenmerkendheid voor een bepaald gebied en/of periode - Het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode, binnen dezelfde archeoregio, waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd - Idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart

Bijlage 4 Overzicht van het
onderzoeksgebied, ligging
van de proefsleuven

Bijlage 5 Allesporenkaart